ప్రశ్న నిమిత

నెలనెలా సందేహాల సందోహాలు

సంఘం - సంస్కారం

" మంచో, చెడో ఏదో చెయ్యటంలో ఓటమి లేదు. ఏమీ చెయ్యక పోవడంలో ఉంది ఓటమి. సంఘం ఏమీ చెయ్యదు. ఆఫీసు కెడుతుంది, భోజనం చేస్తుంది, పేకాటుడుతుంది, పిల్లల్ని కంటుంది. ఎవడో ఏదో చేస్తుంటే వింతగా చూసి, అది చెడేనని నిర్ణయించి, ఆ చెడుగులో ఆనందం పొంది తృప్తి పడుతుంది. కానీ చెడు అంటే ఏమిటో? ఎట్లాంటిదో తెలుసుకోవాలి, ఎట్లా? సంఘం చెప్పదు. సంఘం ధ్వనులు చేస్తుంది కాని, అర్థమయ్యే భాష మాట్లాడదు, సంఘం తీర్పు చెప్పదు. వూరికే వాదిస్తూ కూచుంటుంది. ఆ వ్యక్తిని మధ్య నిలబెట్టి అతని చుట్టూ అలుముకొని సంఘం చూస్తూ కూర్చుంటుంది."

- బుచ్చిబాబు. (చివరకు మిగిలేది)

కుటుంబరావు గారింట్లో ఆ రోజున అంతా నిశ్శబ్దంగా ఉంది. ఈజీ చైర్‌లో కూర్చొని కాఫీ తాగుతూ ప్రతిరోజు ఉదయం పేపర్ చదువుకొంటూ ఉండే రావు గారు బెడ్‌రూంలో నుండి ఇంకా బయటకే రాలేదు. ఉదయాన్నే ఫలహారాలు, మధ్యాహ్న భోజన ఏర్పాట్లు చేస్తూ గాజుల గలగలలతో సందడి చేసే శాంతమ్మ గారి ఆచూకీ ఎక్కడా కనబడ్డంలేదు. ఇల్లంతా మూగబోయినట్లుగా , ఎవరో పూనుకొని ఆ ఇంట్లో జీవకళని తుడిచేసినట్లుగా తోస్తోంది. ఈ నిశ్శబ్దానికి కారణం, వారి ఒక్కగానొక్క కూతురు స్పందన. ఉప్పొంగే నదిలా, జలపాతపు హోరులా ఎప్పుడూ హుషారుగా ఆనందానికి అర్థం చెప్పేలా తిరిగే ఆమె లేకపోవటమొక్కటే కాదు ఆ నిశ్శబ్దానికి సమాధానం. అంతకుముందు రాత్రి ఆమె వెళుతూ, తనతో సంతోషాన్నే కాక తల్లితండ్రుల ఆత్మాభిమానాన్ని తీసికెళ్ళిపోయింది. అభిమానమే ఆభరణంగా వెలిగిన ఆ ఇంట్లో ఇవ్వాళ స్మశాన నిశ్శబ్దం అలుముకొందనడంలో అతిశయోక్తి లేదు. ఇరవై నాలుగేళ్ళుగా ప్రాణానికి ప్రాణంగా ప్రేమించిన కూతురు తమనింత సులువుగా కాదనుకొని వెళ్ళిపోవడం వాళ్ళిద్దరికీ అమితమైన బాధతో పాటుగా ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించింది. ప్రేమ గుడ్డిదంటారు, ఈ నిజం తల్లిదండ్రుల ప్రేమకీ వర్తిస్తుంది. తమ సంతానం బాల్యంలో ఎలా తమమీద ఆధారపడి, తమ ప్రేమలో లోకాన్ని మరచి జీవిస్తారో, అదేవిధంగా జీవితాంతం ఉంటారని వీళ్ళకో దృఢమైన విశ్వాసం. వయసుతో పాటూ వాళ్ళ అభిమానాలు, అభిప్రాయాలు తమ పరిధిని దాటి విస్తృతంగా వేళ్ళూనుకుంటాయని వీళ్ళకి చాలా ఆలస్యంగా అర్థమౌతుంది.

స్పందనని రావుగారు, శాంతమ్మ గారు చాలా అపురూపంగా పెంచారు. చిన్నప్పటినుండీ తాను చేయగలిగింది లేదని నమ్మడం, ఎటువంటి పరిస్థితుల్లో ఓటమి నంగీకరించకపోవడం, అన్ని విషయాల్నీ విశదీకరించి ఆలోచించగలగడం, ఇలాంటి ఆదర్శాలని ఆమెకు బోధించారిరువురూ. స్పందన వాళ్ళ నమ్మకానికి తగినట్లుగానే చదువులో, కళల్లో, తాను ఏది చేస్తే అందులో రాణించింది. ఇరవయ్యేళ్ళ వయసులోనే తనకై, తాను ఒక కంపెనీని స్థాపించి సమర్థ వంతంగా నిర్వహిస్తోంది. చింతలేకుండా సాగిపోతున్న వీళ్ళ జీవితాల్లోకి ఓ

రోజున వేణుమాధవ్ అన్న వ్యక్తి తుఫానులా ప్రవేశించాడు. స్పందన కంపెనీకి ముడిసరుకు అతని కంపెనీ సరఫరా చేస్తుంది. స్నేహంగా మొదలైన వారి పరిచయం మరో మలుపు తిరగడానికి ఎక్కువ రోజులు పట్టలేదు. అన్ని విషయాల్ని నిదానంగా, సమగ్రంగా ఆలోచించి, పరిశీలించి నిర్ణయాలు తీసుకొనే రావుగారు వేణుమాధవ్ విషయంలో కొన్ని నిముషాల్లోనే ఓ నిర్ణయానికి వచ్చేశారు. తల్లిదండ్రుల ప్రేమలో మరో లోపమిదే పిల్లలు సంతోషకరమైన, సాఫల్యమైన జీవితాన్ని గడపడానికి అన్నీ సమకూర్చి, సంతోషంగా ఉండడానికి అత్యంత ముఖ్యమైన విషయానికి వచ్చేసరికి కఠినాత్ములైపోతారు. దానికి ఫలితమే స్పందనిలా ఇల్లు వదిలి వెళ్ళిపోవడం.

పొద్దున్నే లేచి స్పందన ఎంతకీ కిందకు రాకపోవడంతో తన గదిలోకి వెళ్ళిన శాంతమ్మగారికి నైట్ టేబుల్ పైన స్పందన రాసిపెట్టిన ఉత్తరం కనపడింది. అది చదివినప్పటినుండీ ఆ ఇద్దరూ, తమలో తాము తమ పెంపకంలో, ప్రేమలో ఎక్కడ లోపం వచ్చిందో ఆలోచిస్తూ కూర్చున్నారు. ఇంతలో కాలింగ్ బెల్ చప్పుడవడంతో వెళ్ళి తలుపుతీసింది శాంతమ్మ. పక్కింటి సులోచన గారు వస్తూనే ఉపోద్ఘాతంతో పనిలేకుండా సూటిగా అడిగేసింది.

"స్పందన ఇంట్లోంచి వెళ్ళిపోయిందటగా, రంగి చెప్పిందిలే"

నవీన సమాజంలో ఇలాంటి వార్తలు రెక్కలు లేని పక్షులు. ఇది జరిగిందని ఇంట్లో వాళ్ళకు తెలిసేలోపున పక్కింటి పదిళ్ళలో తెలిసిపోతుంది. జవాబు చెప్పక చిన్నగా తలూపి ఊరుకుంది శాంతమ్మ.

"అవును మరీ, వెళ్ళదూ, తాను చెప్పిందే వేదం అన్న ధోరణి గదా తనది"

"అలా అని కాదులే వదినగారు. తన మనసుకేదో బాధగా అనిపించి వుంటుంది" ఏదో సర్ది చెప్పపోయింది.

"ఇంకా ఎందుకమ్మా, అలా వెనకేసుకొస్తావు. పరువు, ప్రతిష్ఠా మంటగలిపలా వెళ్ళిపోయిందానిని.". వీళ్ళ కూతుర్లనీ, కొడుకలనీ కూడా ఇంత సులువుగా వీళ్ళు వదిలేసుకొంటారా?

"మా వసంత చెప్పిందిలే, పోయిన వారం మీరు చూసినతను తనతో మాట్లాడినికి వెళితే, వంటచేయడం వచ్చా అనడిగిందట, అదేం చోద్యమే తల్లా. ఆడపిల్లన్నాక అంత మిడిసిపాటు పనికి రాదులే. విపరీతమైన గారాబం చేయకూడదని పెద్దలు ఊరికినే అన్నారా. ఇప్పుడుచూడు ఏంచేసి వెళ్ళిందో" "

"ఎక్కడకు వెళుతుంది? పెళ్ళిచేసుకొని తన ఇంటికి వెళుతుంది. తన పుట్టింటికి ఎప్పుడు కావాలంటే అప్పుడు వస్తుంది."

"ఇంత ప్రేమతో పిల్లల్ని అదుపులో ఎలా ఉంచుకోగలం, మీరు మరీను. తనేం చేసిందో తెలిసొచ్చేలా కొన్ని రోజులు ఇంటిగడప తొక్కనివ్వకుండా చేస్తే సరి. ఇదే మా వసంతే అయితే తన్ని, తగలేసి, గదిలో పెట్టి తాళం వేద్దును. "

ఈవిడ మాటలు విన్న కుటుంబ రావుగారు బెడ్రూంలోంచి బయటకు వచ్చి ఇలా అన్నారు.

"స్పందన ఎవరి పరువైనా మంట గలిపిందీ అంటే, అది మా పరువు. మరి మాకు లేని దురద మీకెందుకో'?'

"అదేంటన్నయ్యా, అలా అంటారు. ఏదో శాంతమ్మ వదిన బాధ పడుతుందేమో నాలుగు మాటలు చెప్పి పోదామని వస్తేనూ?"

"ఆ నాలుగు మాటలూ, మంచివి చెప్పి వెళ్ళండి అంతేకాని పుండు మీద కారం రాసినట్లుగా ఉండే ఈ మాటలు దేనికీ కొరగానివి"

"బావుందండీ మీ వరస. ఇలాంటి పెడసరం మాటలు చెప్పి పెంచబట్టే మీ స్పందనిలా తయారయింది. మేమూ కన్నాము, మేమూ పెంచాము పిల్లల్ని, కానీ చిన్న మాటంటే ఇంత రోషమెందుకో, అదీ ఇలా చేసిన దాన్ని గురించి"

(సంఘం సృష్టించే వింతలు ఎన్నెన్నో, మరెన్నో...)

"చూసావా? ఎలా కూచుందో దెయ్యంలాగా. కళ్ళమ్మట ఒక్క చుక్క రాదేం? ముప్పయ్యేళ్ళుగా కాపురం చేసిన మనిషి పోతే."

"ఆ మనిషి ఉన్నన్నాళ్ళు రాజభోగం అనుభవించిందిలే. ఇప్పుడు చూడమా, ఎలా బతుకుతుందో? ఆస్థి వ్యవహారాలు కోర్ట్‌లో వేసారట అతగాడి అన్నదమ్ములు"

"అవాలి. అలాగే శాస్తి జరగాలి. ఎంత ఫోజులు కొట్టేది, తనేదో స్వర్గంనుంచి దిగొచ్చిన దానిలాగా."

"ఆ పోయిన మనిషీ ఇలాగే. ఎడ్డెం అంటే తెడ్డెం అనే రకం. చివరకు దేవుడిని కూడా దూషించేవాడు. అవన్నీ ఊరికినే పోతాయా, ఏ నరకానికో పోతాడు."

"ఇద్దరూ కలిసి సమాజాన్నేదో ఉద్ధరించాలని ఆశయమట"

"ఆ ఉద్ధరిస్తారు, ఎవరిని ఉద్ధరిస్తారుట? కడుపునిండా తిని అరగని వాళ్ళకే ఈ నీతులు. నాకు చెప్పొంచ్చిందో రోజున. నా పనిమనిషికి జీతం తక్కువ ఇచ్చి గొడ్డు చాకిరీ చేయించుకుంటున్నానట. అంతగా బాధగా ఉంటే ఆ ఇవ్వవలిసినదేదో తననే ఇవ్వమన్నా. నాకేమన్నా ఇంటివెనుక డబ్బులుకాసే చెట్లున్నాయా?"

"నిజమే మరి"

"విన్నావా? నూకల రాజు గారు సొంత డబ్బుతో ఆసుపత్రి కట్టిస్తున్నారట. నిన్ననే ఇంజనీర్లనీ అదీ తీసుకొచ్చి స్థలం చూపించారట నమూనాలు గీయడం కోసం."

"ఆ విన్నాలే. ఇంట్లో నల్లధనం బోల్డంత మూలుగుతూ ఉంటే ఆసుపత్రి ఒకటేమిటి, వంద కట్టించగలను నేనూను."

"అదేమిటోయ్, అలా అంటావు! ఆయన నేనెరిగున్న దగ్గర్నుంచీ అడిగిన వాళ్ళ అందరికి లేదనక తనకు తగినట్లుగా సాయం చేస్తుండేవాళ్ళు. మన ఊళ్ళో ఆసుపత్రి అన్నది లేక ఎంతమంది బాధపడుతున్నారు. డబ్బున్న మారాజు లెంతమంది లేరు, వాళ్ళందరూ చేస్తున్నారా ఇలాంటి పనులు?"

"అవును మరి. పాపం చేసిన వాడికే గదా పుణ్యం కావలసి వొస్తే"

"ఎంత ధైర్యముండబట్టి ఈ పని చేయగలిగాడు? ఏమైనా మన నారాయణ గుండెలుదీసిన బంటే. సరాసరి ఆఫీసరు గారి అమ్మాయికే వల వేశాడనమాట"

"అయినా, ఆయనకైనా బుద్ధుండక్కరలేదా? కులం తక్కువ వాడిని అల్లుడుగా అంగీకరించడానికి"

"పాపం, ఆయన మాత్రమేం చేస్తాడు. అయిదుగురు కూతుర్లయిపోతిరి. అయిదు కుంపట్లు మరి. చచ్చేలోగా పెళ్ళంటూ చేయాలి గదా. నారాయణేమో కట్నం తీసుకోకుండా చేసుకొంటాన్నాడట"

"నిజమా, పెద్దగా ఆస్థి అదీ ఏమీలేదు, వీడికెందుకో ఈ ఆదర్శాలు? వాళ్ళ కులంలో అయితే బాగానే ముట్టి ఉండేది ఇతనికి"

"కోమలి ఎంత అందంగా ఉంటుంది. చూసావుగా మొన్న వనభోజనాలప్పుడు. అంత అందంకోసం కొంత డబ్బు వొదులుకొంటేనేం?"

"అందమేం చేసుకొంటాం? కొరుక్కు తింటామా? అయినా ఇదంతా అందం కోసమేనా లేక నారాయణకి నిజంగా పెళ్ళయే సూచనలేమీ లేక ఇలాంటి ఆలోచన చేశాడా? ఇతగాడి లాంటి పర్సనాలిటి, ఉద్యోగం ఉన్న వాళ్ళని వాళ్ళ కులస్థుల్లో అంత తొందరగా

ఎవరొదులుకుంటారు, ఏవైనా సమస్యలు గట్రా లేకపోతే? ఈ పాటికి కోమలిని తలదన్నే అందమైన పిల్లే వచ్చుండేది వీడు కావాలనుకునుంటే."

ఇదేనా సంఘమంటే? ఒక ఆలోచనా, అర్థమూ లేని సంభాషణల పరంపర, అంతేనా? మరేం మనకింత భయం ఇలాంటి సంఘమంటే? మనమేం చేసినా సంఘం దృష్టిలో అది తప్పే. అసలు దాని కళ్ళలో ఒప్పు అన్నది ఏమిటి? తప్పొప్పులకు నిర్వచనమివ్వలేని ఆ అసంబద్ధ ధోరణి గురించి మనకెందుకింత ఆలోచన? నిరంతరం నీడల్లోంచి వినపడే గొంతుకలకు ప్రాధాన్యమిచ్చే బ్రతుకూ ఒక బ్రతుకేనా? ప్రక్కవాడు ఏమనుకొంటాడో అన్నదానికన్నా, నేనీ పనిచేస్తే ఎంతమందికి ఎలాంటి కష్టం, నష్టం వస్తుంది అన్న ఆలోచన మరింత సమంజసంగా లేదూ? అప్పుడైనా మనతో మనం నిజాయితీగా ఉండగలం, లేకపోతే ఆలోచనలని సైతం నియంత్రించే శక్తి మనమీ సంఘానికి ఆపాదిస్తాం. సొంతంగా ఆలోచించలేని మనుషుల మనుగడ ఎంతవరకూ సాధ్యం?

"చిన్నమ్మా
వీళ్ళందరూ భయపడిపోయిన మనుష్యులు
రేపటిని గురించి భయం సంఘ భయం
అజ్ఞాతంగా తమలో దాగిన తమను చూసి భయం
గతంలో కూరుకుపోయిన మనుష్యులు
గతించిన కాలపు నీడలు.

వీళ్ళందరూ సగం సగం మనుష్యులు
మరోసగం మరుగునపడిన భయస్తులు, బాధాగ్రస్తులు
చెప్పబడిన నిన్నటి మాటలనే మాట్లాడుతుంటారు
కప్పబడిన నిన్నటి కలలనే తలుచుకుంటారు
హఠాత్తుగా జడుసుకుంటారు
నిటారుగా నిలబడలేరు
వీళ్ళందరూ ముక్కలైన గాజు పెంకులు"

- తిలక్ (నీడలు - అమృతం కురిసిన రాత్రి)